<u>מודל להתמודדות עם תופעת הפגיעה בקשר בין הורה לילד – מחוז מרכז</u>

- בתקופה האחרונה התעורר בשיח הציבורי הדיון בסוגיית הדרך הנכונה להתמודדות של מערכת המשפט ובפרט מערכת בית המשפט לענייני משפחה עם התופעה הקשה של "פגיעה בקשר בין הורה לילד במסגרת הליכי גירושין בין ההורים".

- במחוז תל אביב נבחר המודל של "שופט מוקד" המרכז – בתחילת הדרך – את הטיפול בתופעה ולאחר מכן מוחזר ההליך לדיון לפני המותב הדן בתיק.

- בשיחה עם כלל שופטי המשפחה במחוז הוחלט כי מודל זה אינו מתאים למחוז מרכז.

- לפיכך, לא נותר אלא לבנות מודל אחר התואם את השקפתם של שופטי המשפחה במחוז המרכז.

<u>מבוא</u>

- מהי תופעת הפגיעה בקשר בין הורה לילד ומהן הדרכים לטיפול במציאות שכזו?

כהיקף השאלות, היקף התשובות הניתנות בספרות ובפסיקה. די אם נקבע – לצורך תוכנית זו כי מדובר במצב שבו קיימת אמנם פגיעה בקשר של ילד עם אחד מהוריו, ללא צידוק נראה לעין.

- ישנן דעות רבות לגבי דרך ההתערבות, הצורך בהתערבות, הכלים שיש בידי בית המשפט ועוד.

- ואולם, למרות ההשקפות השונות של מלומדים שונים ושופטים שונים, נושא אחד אינו שנוי במחלוקת: חידוש הקשר בין הילד לבין ההורה שהקשר עמו נפגע מצריך התערבות מידית של מערכת המשפט בזמן שהתופעה מצויה בתחילתה וטרם התקבעה תרבות של ניתוק בין הילד לבין ההורה, וזאת מכל סיבה שהיא.

<u>מטרה</u>

- אם כן, מטרת המודל המוצע היא לאפשר למערכת מתן תגובה מידית בכל המקרים הדורשים זאת למניעת תופעת הפגיעה בקשר בין הורה לילד, תוך בחינת נסיבותיו על ידי בית המשפט.

- מנגד ועל מנת לאפשר טיפול במקרים קשים אלה, בתשומת הלב הראויה, חייב להיות מנגנון המונע שימוש לרעה במושג זה במטרה לנצל את ערנות המערכת לתופעה קשה זו, תוך שימוש בערנות זו לצרכים אחרים תוך פגיעה בפניות של בית המשפט למקרים המתאימים.

<u>מודל ההתערבות</u>

- תובענה בעניינו של הקטין תועבר לעיון המנ"ת לבחינת קיומה של טענה לפגיעה בקשר בין הורה לילד.
- בקשות לסעד דחוף במסגרת הליך יישוב סכסוך יועברו לטיפול המנ"ת.
- ככל שיש בכתב התביעה או בבקשה ליישוב סכסוך אזכור של התופעה של "פגיעה בקשר בין הורה לילד" – תישלח להורה אשר פתח את ההליך הודעה שעיקרה כדלהלן:

א. לאחר בחינת התביעה/הבקשה ליישוב סכסוך, לאור הטענה בדבר פגיעה בקשר בין ההורה לילד, במקרה בו יימצא כי יש מקום להתערבות במסגרת "המסלול המיוחד" הקיים במחוז המרכז, יכול ויינתנו לאלתר הסעדים הבאים אחד או כולם:

- קביעת זמני שהות של הילדים עם כל אחד מההורים תוך קביעת סנקציות על הפרת החלטת בית המשפט.
- חיוב כל אחד מהצדדים בטיפול משותף או נפרד תוך קביעת סנקציות בגין אי שיתוף פעולה עם הטיפול.
- מינוי אפוטרופוס לדין לילדים.
- הזמנת חוות דעת ראשונית מפקידת סעד.
- כל הוראה אחרת הנדרשת להתמודדות עם התופעה.
- דחיית הבקשה מאחר שאין בסיס לטענת הפגיעה בקשר בין הורה לילד תוך חיוב בהוצאות לטובת הצד שכנגד ו/או אוצר המדינה.

ב. על ההורה אשר פתח את ההליך למלא שאלון בתצהיר, תוך מתן תשובה מפורטת <u>על כל השאלות המופיעות בו</u>, מאומת כדין בפני עו"ד או מזכיר בית משפט.

ג. לאור הפעלת הנוהל הדחוף נדרש ההורה המבקש לחתום על התחייבות עצמית לתשלום הוצאות משפט לצד שכנגד או לאוצר המדינה אם יימצא כי הטענה על אודות פגיעה בקשר בין הורה לילד הייתה חסרת כל בסיס, ולא היה מקום לפנות להפעלת הנוהל הדחוף.

ד. על ההורה המבקש להפקיד ערבות צד ג' בסך של 10,000 ₪ להבטחת תשלום ההוצאות שצוינו לעיל.

- המנ"ת יבחן ויוודא הגשת כל המסמכים כנדרש לפי הנוהל, ויעביר את המשך הטיפול בנוהל הדחוף ללשכת המותב הדן בהליך.

<u>המשך הטיפול בלשכות השופטים</u>

- השופט יבחן את התשובות לשאלון ויקבע את דרך הפעולה בהליך זה לפי החלופות הבאות:

א. יישקל קביעת דיון דחוף תוך 14 יום:

- מדובר בהתנהלות העלולה להביא לפגיעה בקשר בין ההורה לילד – לכן ייקבע מועד לדיון לפני המותב הדן בתיק בתוך 14 ימים.
- במקרה שמדובר בהליך במסגרת תביעה ליישוב סכסוך תעשה פניה להקדמת פגישת המהו"ת על ידי לשכת השופט לפני מועד הדיון שנקבע, על פי נוהל שייקבע עם יחידת הסיוע.
- תשלח החלטה מובנת בצירוף שאלון לצד שכנגד, הזמנת חוות דעת ראשונית מלשכת הרווחה והעתק השאלון שמולא על ידי ההורה מגיש ההליך.

ב. יישקל קביעת דיון בהקדם לפי יומנו של בית המשפט

- מדובר בהתנהלות כאשר כבר קיים נתק ממושך בין ההורה לילדו ולפיכך מצריך התייחסות של גורמים מקצועיים.
- ייקבע מועד לדיון במועד הקרוב ביותר לפי זמינות היומן של המותב הדן בהליך, ובהתחשב במועד קבלת חוות הדעת הראשונית.
- תשלח החלטה מובנת בצירוף שאלון לצד שכנגד, הזמנת חוות דעת ראשונית מלשכת הרווחה והעתק השאלון שמולא על ידי ההורה מגיש ההליך.

בקשה להקדמת הדיון

- לאחר מתן החלטה על אודות מועד הדיון, בהתאם לחלופה ב' לעיל, יוכל ההורה אשר פתח את ההליך להגיש בקשה להקדמת הדיון אם סבור כי במקרה זה קיימות נסיבות הדורשות קיום דיון מיידי. בקשה זו תועבר ישירות להחלטת המותב המטפל.

<u>שאלון להורה מגיש ההליך בנושא פגיעה בקשר בין הורה לילד -בתצהיר</u>

*אשר למונח ילדים יובהר כי לשון רבים כולל לשון יחיד

לשון זכר כולל לשון נקבה

אני הח״מ _____ ת.ז. _____ לאחר שהוזהרתי כי עלי לומר את האמת וכי אם לא אעשה כן, אהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק, מצהיר בזאת בכתב כדלקמן:

א. <u>רקע כללי</u>

1. מה הרכב המשפחה?
   הורים: _____
   בני זוג של ההורים: _____
   מספר ילדים: _____
   גילאי הילדים: _____
   מספר הילדים של בן/בת הזוג וגילם: _____

2. ממתי הפירוד בין הצדדים?
   בין שבוע לחודש
   בין חודש לחצי שנה
   מעל חצי שנה
   שנה ומעלה

3. היכן מתגוררים ההורים?
   כתובת ההורה אשר פתח את ההליך: _____
   כתובת ההורה המשיב להליך: _____

4. האם יש בית עיקרי לילדים?
   כן לא

5. אם כן, מהו הבית העיקרי?
   _____

6. אם כן, ממתי זהו הבית העיקרי של הילדים?
   _____

7. מה הקשר שלך עם המשפחה המורחבת?
   _____

8. האם קיים נתק בינך לבין מי ממשפחתך המורחבת? אם כן פרט

_____

9. האם קיים נתק בין ההורה השני לבין מי ממשפחתו המורחבת?

_____

10. אם מתקיימים זמני שהות, מהי חלוקת הזמנים בין ההורים?

_____

_____

11. האם נושא זמני שהות/משמורת הוסדר בפסק דין של ערכאה מוסמכת? אם כן, נא לצרף העתק פסק הדין/ההסכם.

_____

12. האם מי מבני המשפחה בטיפול רגשי/נפשי ? אם כן ממתי ?

_____

13. מי החליט על הטיפול?

_____

ב. **<u>התקשורת בין ההורים</u>**

14. האם קיימת תקשורת בין ההורים?

א. אם התשובה חיובית, מהי דרך ההתקשרות?

- בטלפון ;
- בהודעות כתובות ;
- במיילים ;
- באמצעות הילדים.

אם התשובה היא בהודעות כתובות או מייל – נא לצרף רצף של ההודעות או המיילים שהוחלפו בחודש האחרון בין ההורים.

15. באילו נושאים אין תקשורת הורית?

_____

תאר מקרה בו לאחרונה לא התקיימה תקשורת הורית למרות שמצופה מהורים לתקשר בנושאים שכאלה.

_____

_____

16. האם קיימות הפרות של זמני שהות שנקבעו ע"י ערכאה מוסמכת?

_____

_____

17. האם קיימות הפרות של זמני שהות שנקבעו בין הצדדים עצמם?

_____

_____

18. מהי תכיפות ההפרות?

_____

19. האם יש הפרעה במהלך זמני השהות?

_____

20. אם התשובה חיובית נא פרט את ההפרעות.

_____

_____

_____

21. האם הוגשו הליכים בגין מניעת אלימות במשפחה על ידי מי מההורים? אם כן, מתי? האם הוגשו תלונות במשטרה על ידי מי מההורים? אם כן – מתי? אם התשובה חיובית נא לצרף העתק פרוטוקולים ואישורים על הגשת תלונות.

_____

22. האם אתה בקשר עם גורמי החינוך של הילדים?

_____

23. אם לא, מדוע לא? האם יש סיבה אובייקטיבית המונעת קשר עם גורמי החינוך של הילדים?

_____

_____

24. האם היית בקשר עם גורמי החינוך לפני הפירוד?

_____

25. האם אתה בקשר עם גורמי הרפואה של הילדים?

_____

26. אם לא, מדוע לא? האם יש סיבה אובייקטיבית המונעת קשר עם גורמי הרפואה של הילדים?

_____

_____

27. האם היית בקשר עם גורמי הרפואה לפני הפירוד?

_____

ג. <u>קשר עם הילדים לפני הפירוד</u>

28. מה היה הקשר בינך לבין הילדים לפני מועד הפירוד?

_____
_____
_____

29. תאר פעילות משותפת מקובלת עם הילדים לפני מועד הפירוד.

_____
_____
_____

30. מה כיום המצב של הקשר בין ההורה המשיב לבקשה לבין הילדים?

_____
_____
_____

ד. <u>מצב של נתק/נתק חלקי</u>

31. מתי לאחרונה פגשת את הילדים ובאיזו הזדמנות?

_____
_____
_____

32. מה תדירות המפגשים בינך לבין הילדים?

_____

33. האם הילדים בקשר עם משפחתך המורחבת?

_____
_____
_____

34. איך היית מגדיר את התנהלות הילדים במפגשים דלעיל?

_____
_____
_____

35. האם יש קשר טלפוני בינך לבין הילדים?

_____

36. מהי תדירות הקשר הטלפוני?

_____

37. מי יוזם את הקשר הטלפוני ביניכם?

_____

38. מה איכות הקשר בשיחות הטלפוניות?

_____

39. אם אין קשר טלפוני – האם יש תקשורת בהודעות כתובות ואם כן מהי תדירות הקשר?

_____

_____

אם התשובה חיובית, נא צרף צילום של הודעות כתובות מהחודש האחרון.

40. מי יוזם את הקשר בהודעות כתובות?

_____

ה. <u>קיים קשר בהתאם למוסכם בין הצדדים או להחלטות של ערכאה מוסמכת אך הקשר מלווה בקשיים תוך חשש לפגיעה קשה באיכות הקשר</u>

41. מהי תדירות זמני השהות בינך לבין הילדים?

_____

_____

_____

42. מהי התנהגות הילדים בזמני השהות?

_____

_____

_____

43. מה מקור החשש לפגיעה בקשר בינך לבין הילדים?

_____

_____

<u>סיכום</u>

44. הובהר לי כי אם ויתברר כי לא היה מקום להגיש הליך זה בעילה של פגיעה בקשר בין הורה לילד שננקט נגדי, אחויב בהוצאות לטובת הצד שכנגד ולטובת אוצר המדינה לפי שיקול דעתו של בית המשפט.

45. הנני להצהיר כי זהו שמי, זו חתימתי ותוכן תצהירי אמת.

_____

ההורה

הנני מאשר כי ביום _____ הופיע בפני עוה"ד _____ מר/גב' _____ ת.ז. _____ ולאחר שהזהרתיו כי עליו לומר את האמת וכי אם לא יעשה כן, יהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק, אישר את האמור לעיל וחתם עליו.

_____ _____

חותמת חתימה

<u>שאלון בתצהיר להורה המשיב בהליך בנושא פגיעה בקשר בין הורה לילד – לקראת דיון</u>

*אשר למונח ילדים יובהר כי לשון רבים כולל לשון יחיד

לשון זכר כולל לשון נקבה

אני הח"מ _____ ת.ז. _____ לאחר שהוזהרתי כי עלי לומר את האמת וכי אם לא אעשה כן, אהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק, מצהיר בזאת בכתב כדלקמן:

א. <u>רקע כללי</u>

1. מה הרכב המשפחה?
   הורים: _____
   בני זוג של ההורים: _____
   מספר ילדים: _____
   גילאי הילדים: _____
   מספר הילדים של בן/בת הזוג וגילם: _____

2. ממתי הפירוד בין הצדדים?
   בין שבוע לחודש
   בין חודש לחצי שנה
   מעל חצי שנה
   שנה ומעלה

3. היכן מתגוררים ההורים?
   כתובת ההורה אשר פתח את ההליך: _____
   כתובת ההורה המשיב בהליך: _____

4. האם יש בית עיקרי לילדים?
   _____

5. אם כן, מהו הבית העיקרי?
   _____

6. אם כן, ממתי זהו הבית העיקרי של הילדים?
   _____

7. מה הקשר שלך עם המשפחה המורחבת?
   _____

8. האם קיים נתק בינך לבין מי משפחתך המורחבת? אם כן פרט.
   _____

9. האם קיים נתק בין ההורה השני לבין מי ממשפחתו המורחבת?
   _____

10. אם מתקיימים זמני שהות, מהי חלוקת הזמנים בין ההורים?

_____
_____
_____

11. האם נושא זמני שהות/משמורת הוסדר בפסק דין של ערכאה מוסמכת? אם כן נא לצרף העתק פסק הדין/ההסכם.

_____
_____
_____

12. אם מי מבני המשפחה בטיפול רגשי/נפשי ? אם כן ממתי ?

_____
_____
_____

13. מי החליט על הטיפול?

_____

ב. <u>התקשורת בין ההורים</u>

14. האם קיימת תקשורת בין ההורים?
אם התשובה חיובית, מהי דרך התקשורת?

- בטלפון ;
- בהודעות כתובות ;
- במיילים ;
- דרך הילדים.

אם התשובה היא בהודעות כתובות או מייל – נא לצרף הודעות שהוחלפו בחודש האחרון בין מההורים.

15. באילו נושאים אין תקשורת הורית?

_____
_____
_____

16. תאר מקרה שבו לאחרונה לא התקיימה לדעתך תקשורת הורית למרות שמצופה מהורים לתקשר בנושאים שכאלה.

_____
_____
_____

17. האם קיימות הפרות של זמני שהות שנקבעו ע"י ערכאה מוסמכת?

_____

18. האם קיימות הפרות של זמני שהות שנקבעו בין הצדדים עצמם?

_____

19. מהי תכיפות ההפרות?

_____

20. מה הסיבות להפרות?

_____

_____

_____

21. מה תשובתך לטענה כי קיימת הפרעה מצדך במהלך זמני השהות?

_____

_____

_____

22. האם הוגשו הליכים בגין מניעת אלימות במשפחה על ידי מי מההורים? אם כן, מתי? האם הוגשו תלונות במשטרה על ידי מי מההורים? אם כן – מתי? אם התשובה חיובית נא לצרף העתק פרוטוקולים ואישורים על הגשת תלונות.

_____

_____

_____

23. האם ההורה אשר פתח את ההליך בקשר עם גורמי החינוך של הילדים?

_____

_____

_____

24. אם לא, מדוע לא? האם יש סיבה אובייקטיבית המונעת ממנו קשר עם גורמי החינוך של הילדים?

_____

_____

25. האם ההורה אשר פתח את ההליך היה בקשר עם גורמי החינוך לפני הפירוד?

_____

26. האם ההורה אשר פתח את ההליך בקשר עם גורמי הרפואה של הילדים?

_____

27. אם לא, מדוע לא? האם יש סיבה אובייקטיבית המונע ממנו קשר עם גורמי הרפואה של הילדים?

_____

_____

_____

28. האם ההורה אשר פתח את ההליך היה בקשר עם גורמי הרפואה של הילדים לפני הפירוד?

_____

ג. <u>מצב של נתק/נתק חלקי</u>

29. מתי לאחרונה נפגשו הילדים עם ההורה אשר פתח את ההליך ובאיזו הזדמנות?

_____

_____

_____

30. מה תדירות המפגשים של ההורה אשר פתח את ההליך עם הילדים?

_____

31. האם הילדים בקשר עם משפחתו המורחבת של ההורה אשר פתח את ההליך ?

_____

32. איך היית מגדיר את התנהלות הילדים במפגשים דלעיל?

_____

_____

_____

33. האם יש קשר טלפוני של ההורה אשר פתח את ההליך עם הילדים?

_____

34. מהי תדירות הקשר הטלפוני?

_____

35. מי יוזם את הקשר הטלפוני ביניהם?

_____

_____

_____

36. מה איכות הקשר ביניהם בשיחות הטלפוניות?

_____

_____

37. אם אין קשר טלפוני – האם יש תקשורת של הילדים עם ההורה אשר פתח את ההליך בהודעות כתובות? ואם כן מהי תדירות הקשר?

38. מי יוזם את הקשר בהודעות כתובות?

_____

_____

ד. <u>קיים קשר אך הוא מלווה בקשיים תוך חשש לפגיעה קשה באיכות הקשר</u>

39. מהי תדירות זמני השהות בין ההורה מגיש הבקשה לבין הילדים?

_____

_____

40. מהי התנהגות הילדים בזמני השהות?

_____

_____

_____

41. האם יש מקום לחשש של ההורה אשר פתח את ההליך לפגיעה בקשר בינו לבין הילדים?

_____

_____

_____

42. מדוע קיים חשש שכזה / מדוע לא קיים חשש כזה?

_____

_____

_____

<u>סיכום</u>

43. הובהר לי כי אם ובית המשפט ימצא כי אכן יש בהתנהלותי כדי לעורר חשש לפגיעה בקשר בין הורה לילד בין הילדים לבין ההורה האחר, לא יהסס לקבוע זמני שהות, חיוב בטיפול, סנקציות כנגד מי שלא ימלא אחר קביעותיו, ועד כדי העברת משמורת, באופן זמני או קבוע וזאת על מנת להבטיח קשר ראוי של הילדים עם שני הוריו כפי זכותו.

44. הובהר לי כי אם לא יוגשו תשובות לשאלון מטעמי יכריע בית המשפט בשלב הראשון על פי תשובותיו של ההורה מגיש הבקשה.

_____

ההורה המשיב לבקשה

הנני מאשר כי ביום _____ הופיע בפני עוה"ד _____ מר/גב' _____ ת.ז. _____ ולאחר שהזהרתיו כי עליו לומר את האמת וכי אם לא יעשה כן, יהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק, אישר את האמור לעיל וחתם עליו.

_____ _____

חותמת חתימה